

Marshall Govindan (Satchidananda)

Marshall Govindan (keda tuntakse ka Satchidananda'na) on Babadži Nagaradži, kuulsa Himaalaja meistri ja krija jooga alusepanija ning tema hilisema õpilase, joogi S. A. A. Ramaiah, õpilane. Ta on alates 1969. aastast intensiivselt krija joogat praktiseerinud, sellest viis aastat Indias elades.

Enam kui 25 aastat on ta uurinud ja avaldanud jooga siddhade kirjatöid. Ta on menuka raamatu „Babadži ja 18 siddha krija jooga pärimus“ autor, see raamat tänaseks on ilmunud viieteistkümnes keeles, raamatute „Tirumandiram: jooga ja tantra klassika“ ning „Patandžali ja siddhade joogasuutrad“ esimeste rahvusvaheliste tõlgete väljaandja, samuti raamatu „Jeesuse ja jooga siddhade tarkus“ autor. 2000. aastast alates on ta toetanud ja juhatanud India teadlaste rühma suuremahulises, kogu 18 siddha joogaga seotud kirjanduse säilitamise, transkriptsiooni, tõlkimise ja avaldamise, uurimistöös.

Ühtlasi on ta ilmaliku krija jooga õpetajate ordu rajaja, milles täna on 28 liiget tosinast riigist. Ta juhatab Kanada Quebec'i ja India Sri Lanka jooga aašramite ja rahupaikade tegevust ning uurimistöole ja haridusele pühendatud heategevust neis maades.

Ta on lõpetanud Georgetowni Ülikooli Võõrteenistuse Kooli (*Georgetown University School of Foreign Service*) ja Washingtoni osariigi George Washingtoni Ülikooli (*George Washington University*).

Siddhaantha, advaita ja jooga

Intervjuu Marshall Govindan Satchidanandaga

Tõlge eesti keelde: Mari Kadanik

Miks otsustasite selle intervjuu anda?

Marshall Govindan: Kui soovite teada saada, mis on tõde ja vältida kannatusi, peate esitama mõned põhiküsimused, nende seas järgmised: Kas Jumal on olemas? Kuidas ma sel juhul teda tundma saaksin õppida? Kas mul on hing? Miks ma sündisin? Mis on minu elu eesmärk? Miks maailmas esineb kannatusi? Selle intervjuu eesmärk, põhjus, miks selle otsustasin anda, on aidata lugejal paremini mõista vastuseid neile küsimustele läbi vaimsete pärimuste vaate, mis on mind minu vaimsel teel õpetanud. Enamikul Lääne inimestest on puudulikud teadmised neist pärimustest ja nende nõuetest. Pole olemas piisavat hulka sõnu tõe avaldamiseks, kuid mõned sõnad suudavad sellele osutada, võimaldada lühikese pilguheidu, seejärel tuleb liikuda sõnadest kõrgemale, vaikusse, et kogeda neid sisemise samasuse kaudu. Selline on kõikide vaimsete pärimuste lähenemine. Vaimul pole kuju, seega ta ei sobitu sõnadesse. Ainult vaikusse. Kuid sealjuures ei tohiks teha paljude tänaste Lääne püüdlejate viga, kes kiirustavad „valgustuma“, taolisi küsimusi eirates või kõrvale jättes. Vaimsus ei tähenda „intellekti vastast“. See ei tähenda, et tuleb leida vaid kõige tulemuslikum tehnika või kõige parem õpetaja või maailmast pageda.

Milline on siddhaantha, advaita ja jooga omavaheline suhe?

Marshall Govindan: Minu õpetaja, joogi Ramaiah tavatses öelda, et siddhaantha algab sealt, kus advaita lõpeb. Ning Babadži krija jooga on siddhaantha praktiline ekstrakt. Kuid enne esitatud küsimusele vastamist tuleks neid kõiki eraldi vaadelda.

Mis on siddhaantha?

Marshall Govindan: „Siddhaantha“ mõiste viitab India jooga ja tantra asjatundjate, keda tuntakse „siddhade“ ehk täiuslike meistritena, kes on omandanud teatud täiuslikkuse astme ehk „siddhidena“ tuntud jumalikul võimed, õpetuste kogumile. Erinevalt Tiibeti budismiga seotud „siddhadest“, on nad müstikud, kes rõhutavad Kundalini jooga harjutamise olulisust enese potentsiaalse jumalikkuse teostamiseks kõigil viiel olemasolu tasandil. Nad mõistavad hukka institutsionaalse religiooni selle rõhuasetusega templi- ja pühakujude teenistusele, rituaalsusele, kastiseisusele ja pühakirjadele. Nad õpetavad, et iseene vahetu kogemus on kõige usaldusväärsem teadmiste ja tarkuse allikas, mille omandamiseks tuleb jooga ja meditatsiooni kaudu sissepoole, elu peentasandite juurde pöörduda. Enamik nende kirjutisi pärineb 800 kuni 1600 aasta tagusest ajavahemikust, kuni praeguse ajaarvamise 2. sajandini.

„Anta“ tähendab „lõppude lõppu“. „Siddhaantha“ tähendab täiuslike meistrite lõppkokkuvõtet, -järel dust või -eesmärki. See tuleneb ka sõnadest „citta“ (teadvus) ja „anta“, määratledes, et see on mõtlemisvõime lõpp, olles seega lõppjärel dust, milleni jõutakse seal, kus on mõtlemisvõime piir. Kui siddhasid leidis kõikjal üle India ja isegi Tiibetis, siis see pärimus, millesse meie kuulume ning mille kirjandust oleme alates 1960ndatest uurinud, tõlkinud ja avaldanud, on pärit Lõuna-Indiast ja tuntud kui „Tamili krija jooga siddhaantha“. Tamili jooga siddhade teosed olid kirja pandud luulevormis, inimeste tavalises kõnekeeles, eelistatuna sanskriti keelele, mida tundsid vaid kõrgema kasti inimesed, preesterlikud brahmiinid, kes neile vastandusid. Kusagil oma kirjutistes ei laula nad ülistuslaule ühelegi jumalusele. Teoloogiliselt võiks nende õpetusi määratleda kui „monistlikku teismi“. Kuid nad ei püüa luua filosoofilist süsteemi või religiooni. Nad püüavad jagada praktilisi õpetusi, eriti mis puudutab Kundalini joogat, viia Tõe vahetu taipamiseni ning viidata nähtustele, mida tuleks vaimselt teel vältida.

Kildkondlik liikmelisus ei ole siddhade jaoks oluline. Nad tunnevad endid vabalt mis tahes usutunnistusega inimeste seas. Nende lähenemisviis on esmalt kogeda tõe *samādhi* olekus, tunnetusliku neeldumise müstilises ühinemises, ning seejärel sellele järk-järgult täielikult alistuda, kuni selle püsivaks teadvuse seisundiks muutumiseni valgustunud olekus. Nende lähenemisviis ei hõlma katseid filosoofilisi või religioosseid süsteeme üles ehitada. Siddhade luule ei sisalda märke mõttevahetustest või ühistest aruteludest, neil on „avatud filosoofia“, milles hinnatakse kõiki tõe väljendusi. Nende luule ja laulud ei jutlusta mingeid teooriaid, vaid üksnes osutavad teele, mida mööda liikudes on võimalik teostada vahetu, intuiitivse, isikliku ja sügava jumaliku tõe püüdlus. Ent siddhad kasutasid oma väljenduses jõulist kõnekeelt, mis kujundati selliseks, et raputada inimesed välja oma oma tavamoraalsusest ja isekuse pettekujutelmadest. Nad kasutasid tavalist rahvakeelt, eelistades seda elitaarsele sanskriti keelele, et paremini kuulajateni jõuda. Nad kihutasid kuulajaid üles mässama suureliste ja sisutühjade üldlevinud uskumuste ja kommete vastu, nagu templiteenistused ja rituaalid, kastiseisused ja sooviavalduste sarnased palved. Nad õpetasid, et teatud astmel, kui ego alistamine hõlmab täielikult olemasolu intellektuaalse tasandi, asendab isiklik kogemus tõe ülima allikana pühakirjad. Siddha on vabamõtteleja ja revolutsionäär, kes keeldub kaasa minemast ühegi dogma, pühakirja või rituaaliga. Siddha on põhjalik sõna tõelises tähenduses, sest ta on isiklikult juurteni tunginud.

„18 tamil jooga siddhat“ (Saraswati Mahal Museum, Tanjore, India)

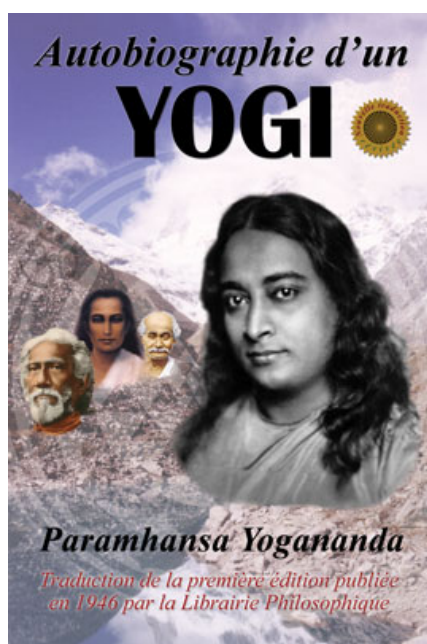
„Siddha Tirumuular, „Tirumandiram'i“ autor“
(India Chidambarami Nataradža templi laemaaling)

Tamili jooga siddhad, Tamil Nadus Kanadukathan'is asuvas krija jooga aašramis.

Mille poolest on siddhaantha „uus“?

Marshall Govindan: Tirumuular, kes on tõenäoliselt üks vanemaid tamili jooga siddhadest, sätestas oma „Tirumandiram’is“ (5. sajandil pKr), et ta avaldab „uue jooga“ (*nava yoga*), mis sisaldas kõiki hiljem siddhade poolt „Kundalini joogaks“ nimetatud elemente ning mis kutsus esile inimolemuse täieliku transformatsiooni kuni füüsilise kehani välja. Tänapäevase ajaarvamise esimesel aastatuhandel leiutasid siddhad Kundalini jooga, Eneserealisatsiooni (*samādhī*) võimsa vahendi. See oli nende katsetuste tulem, milleni nad jõudsid, otsides tulemuslikumaid teid üliintellektuaalsest, rituaalsest, pühendumuslikust või askeetlikust rajast kõrgemal asuva tõe teadasaamiseks ja inimloomuse muundamiseks. Tänapäeval on see „uus“, sest „Tirumandiram“ ja 18 tamili jooga siddha kirjutised olid väljaspool tamilikeelset Lõuna-Indiat ja Sri Lankat tundmatud, kuni me need tõlkisime, ning ka tamili õpetlaste ja panditite poolt kas kõrvalejätud või väärtõlgendatud nende sihilikult hämara „videvikukeele“ tõttu. Kuivõrd siddhad mõistsid ortodoksse brahmiinidest preestrid ja panditid hukka, teenisid nad ära ka oma ühiskonnaliikmete raevu, kes mõistsid nad hukka maagide või kellegi veel hullemana. Selle tulemusena ei säilitatud nende kirjutisi tavapärestes hoidlates, nagu templid ja käsikirjade raamatukogud, vaid ainult arstide, Siddha Vaidhya’de perekondlikes pärimusliinides, kes hoidsid oma kirjutisi salajas, rakendades neid ainult arstiteaduslikel eesmärkidel. Laialatusliku teadmatuse tõttu siddhade õpetustest ja ortodoksse ühiskonnakihi üldlevinud suhtumise pärast neisse kui „maagidesse“, ei hinnata neid teatavates India ühiskonna ringkondades kuni viimase ajani. Mul on elavalt meeles ühe kuulsa, emakeelena tamili keelt kõneleva vedaanta õpetaja, tuntud swami ja brahmiinide kogukonna liikme sarkastiline ja emotsionaalne reaktsioon, kui ma 1986. aastal tamili jooga siddhade kohta tema arvamust küsisin. Ning mäletan paljude põhjaindialaste tüüpilist vastust, kui mainisin, et meie guru on elav Babadži Nagaradž. Kui nad olid „Joogi autobiograafiat“ lugenud, küsisid nad: „Kas ta on veel elus?“

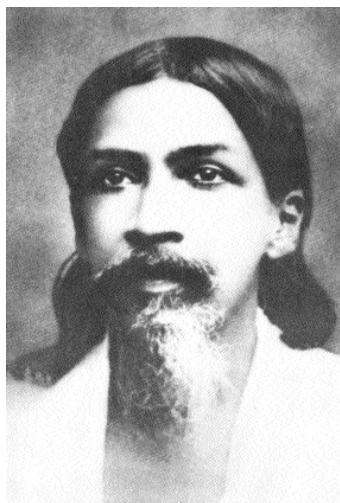
„Sri Yukteswar, Babadži, Lahiri Mahasaya, Yogananda“

Kui nad polnud seda lugenud ning mainisime, et ta oli olnud sajandeid elus, tavatsesid nad öelda midagi taolist: „Oh, siis tal peab küll halb karma olema, kui ta on kohustatud sellesse kannatuste maailma nii pikalt jääma.“ Isegi teiste krija jooga liinide juhtivad järgijad ei ole olnud võimelised hindama Babadži ja siddhadega seotud „uut“. Šri Yukteswar ütles Babadži kohta: „Ta on kõrgemal minu mõistmisvõimest.“ See tähendab, et Babadži olek ei mahtunud vedaanta paradigmasse, milles Šri Yukteswar oli koolitatud. Yogananda ja teised suutsid teda kogeda vaid kui „avataarat“, Jumala Enese kehastust ning kui „Kristuse-taolist“, kuigi Babadži pole endast rääkides kunagi neid mõisteid kasutanud. Yogananda mainib oma „Autobiograafia“ Babadžit tutvustava peatüki esimesel leheküljel lugejale, et sarnaselt siddha Agastyar’ile on ta elanud tuhandeid aastaid.

„Siddha Agastyar“

Yogananda ei suutnud hoomata, kui lähedased need kaks siddhat teineteisele olid ega ka seda, et nagu Agastyargi, oli Babadži inimolend, kellest sai siddha, mitte end avataara’na ilmutanud Jumal. Avataarad on ülimalt harvaesinevad. Neid ei leia šaiva pärimusest, vaid ainult vaišnava liinist oma kümne järgneva avataarana, Raama ja Krišna nende seas. Kõik taolised vastukajad peegeldavad kõneleja filosoofiliste vaadete poolt piiratud vaatenurka, olgu selleks vedaanta, *samkya*, kristlus või vaišnava.

Šri Aurobindo on tänapäeva üks vähestest tarkadest, kes suutis hinnata siddhade, teiste seas ka Tirumuulari, Babadži ja Ramalinga olemust.

Šri Aurobindo (1872–1950)

Mida räägib siddhaantha meile hingest ja selle suhtest kehaga?

Marshall Govindan: Igasugune metafüüsika peab olema suuteline käsitlema kolme nähtust: Jumalat (*Pati*), hinge (*paša*) ja maailma (*pāšam*) ning nende omavahelist suhet. Keha on loomulikult osa maailmast. Siddhaantha, nagu see on välja töötatud Lõuna-India tamili kirjanduses, õpetab, et Iseenese avaldusena lõi Jumal Šiva kõik – maailma, kõik maailma asjad ja kõik hinged – ning et iga hinge saatuseks on viimaks sulanduda Temaga lahutamatusse ühesusse (*advaita*), nagu jõgi suubub merre või nagu laine, mis saab alguse ookeanist, naaseb sinna.

Jumal Šiva lõi ning jätkab kõige olemasoleva loomingut, ülalhoidu ja taasneeldumist, avaldades Iseendast inimese individuaalse hinge, kõik maailmad ja neis sisalduva. Tema on Algus ja Ots, Olemasolu Looja. Tema on nii aineeline kui ka tegevuslik algpõhjus ning nõnda võib Tema ilminguid samastada tulest lendavate sädemetega või puust kasvavate viljadega.

Individuaalne hing on oma olemuses *sat-chit-ānanda*, see tähendab olemasolu, teadvelolu ja õndsust ehk tingimusteta rõõmu. Hinge olemus ei erine Jumala olemusest. See ei ole asi ega objekt. See on Nägija, mitte Nähtav. See on subjekt. See on kiirgav olemasolu, valguse keha, *ānandamaya koša* ning see on loodud, areneb näiliselt eraldiseisva olendina ja sulandub viimaks lahutamatusse ühesusse, üksiolekusse Jumal Šivaga, milles ühesust võib nimetada identiteediks.

Kuid monistlik siddhaantha õpetab ka, et hing on, ajutisel moel, Jumalast erinev. See erisus on seotud hinge individuaalsusega, mitte selle olemusega. Puhtast valgusest koosnev hinge keha, *ānandamaya koša*, on loodud ja piiratud. See ei ole algselt kõigeväeline ega kõikjalolev. Pigem on see piiratud ja individuaalne, kuid mitte ebatäiuslik. Selline olukord loob evolutsiooni. *Samsaara* ainus eesmärk, sünni ja surma ringkäigu taustal, on juhatada üksihing küpsusele. Loomulikult on mõistuse, taju ja eristamisvõime mitmesugused tasandid, mis pole hing ise, vaid teda „ümbritsevad“ nähtused, veelgi enam piiratud ning oleks suur rumalus, nagu ka eelpool öeldud, võrdsustada neid Jumal Šivaga, öeldes, et need on Temaga samased. Lõpuks, pärast mitmeid sünde ja jätkuvat evolutsiooni, mille maine eksistents endaga kaasa toob, sulandub see hingekeha Jumal Šivasse. Sellist sulandujat kutsutakse „*višvagrāsa*“. Kui see juhtub, ei saa hing loomulikult isegi enam öelda, et „mina olen Šiva“, kuivõrd pole enam „mina“, kes seda väidaks. On ainult Šiva.

Maailm ja hing on tegelikult vaid Šiva Enese erikujud, ometi asub Ta oma loomingust kõrgemal ega ole selle poolt piiratud. Samuti ei suuda maailm ega hing Jumalast sõltumatult eksisteerida – tõsiasi, mis näitab selgelt, et tegemist on ilmingute, mitte igavikuliste nähtustega. Kui maailm ja hing *mahapralaya* – kosmilise loomeringi lõpu – ajal taas Šiva jumalikkude olemusse lahustuvad, kõrvaldatakse Tema armust kõik kolm *mala*'t (*ānava*, karma ja maaja) ning hinge individuaalne olemasolu lõpeb tema eraldioleku kadudes läbi ühesuse ja täitumuse Šivas. Peale *mahapralaya*'t jääb alles vaid Šiva, kuni Temast lähtuva järjekordse kosmilise loomeringini.

Milline oli siddhade arusaam Jumalast?

Marshall Govindan: Nad viitasid Jumalale kui ilma piirangute ja tunnusmärkideta „Šivamile“. Šivam on nii grammatiliselt kui ka filosoofiliselt mitteisikuline mõiste. Siddhade kohaselt on täiuslik nimetus Šivamile „Too“, *adu*, „Tollesus“, „Sellisus“ või *Parāparam*, „Headus“, absoluutne Olemasolu, Teadvelolu ja Õndsus: *sat-chid-ānanda*. Šivam ei ole Jumal kui isik. See on tegelikkus, sissepääs. See on algteadvus või teadlikkus. Taolise teadlikkuse ehk Šiva-teadvuse omandamine on *mukti* ehk vabanemine. Kuigi Tirumuular kõneleb Jumala religioosest aspektist, uskus ta Ülimasse Abstraktsusse, „Suurde üksiolekusse“. Tema väljend selle kohta on *taṇi-uṛṇa-kevalam (mandiram 2450)*. Šivami mõiste põhjalikum uurimine näitab, et see ühendab india vaimsuse kaks hoovust – *bhakti* meetodil põhineva isikliku ja pühendumusliku Jumalasuhtega teistliku ning Kundalini joogal ja *jñāna*’l põhineva absolutistliku tantristliku suuna. *Bhakti* tee šaiva siddhaantha koolkonna vaatenähtena on pluralistlik, absolutistlik tee „Tirumandirami“ vaatenähtena on monistlik.

Oma luuletustes kirjeldasid nad Šivami viit kosmilist tegevust
Tema õndsuseküllase tantsuna, mida Ta teostab läbi oma Šakti ehk väe, ajendatuna armastusest hingede vastu.

1. Maailma LOOMINE hingede vajaliku vahendina tarkuse omandamiseks, et nad viimaks taipaksid enda ühtsust paljususes.
2. ÜLALHOID: sattudes rumaluse, meelepette ja karma köidikutesse, on hinged kaitstud, õppe-eesmärgil erinevate vahendite ja suhete toel ülalhoituna.
3. LAGUNDAMINE: kui hinged kõrvaldatakse kehastusest siin maailmas, võimaldatakse neil ajutiselt hinge tõmmata maailma kannatustest, mille käigus valmistuvad nad järgmiseks taaskehastuseks.
4. VARJAMINE on vägi, mis looritab hinge ühesust Šivamiga, mille tulemusena on hing sunnitud asuma tarkuse, ülalpool mentaalset eesriiet, maajat, asuva Tõe, otsingutele.
5. ARM on hinge kolme kütke ehk ebapuhtuse – rumaluse, meelepette ja karma – kõrvaldamine. Šivami armu ja armastust jagatakse kõigile hingede tegelikult kõigi viie kosmilise tegevuse käigus, et aidata igal hingel küpseda ja vabanemine saavutada.

Läbi avaldumise ja taandumise kosmiliste tsüklite jätkub see tants aioneid. Selle ülim eesmärk jääb saladuseks kuni hinge vabanemise ja iseenese salajase Olemuse, Šivamiga taasühinemiseni.

Mis on siddhaantha eesmärk?

Marshall Govindan: Tamili siddhade ehk teostunud hingede kohaselt on elu ülim eesmärk „täielik alistumine“, mis hõlmab *vettivel'i*, „määratu hiilgava ruumi“, kosmilise teadvuse, teostust ning sellele järgnevat inimloomuse transformatsiooni kõigil tasandil jumalikuks kehaks ehk *divya deha'*ks.

Tamili siddhad toetusid vabanemise saavutamisel nii isiklikule pingutusele kui ka Jumalikele Armule. Pingutust, püüdlust kujutab ülespoole suunatud tipuga kolmnurk, armu kujutab allapoole suunatud tipuga kolmnurk. Ühendatuna moodustavad need kaks lõikuvat kolmnurka siddhade kõige olulisema *yantra*, geomeetrilise keskendumisobjekti, aluse, ning kujutavad olemasolu vaimse ja materiaalse tasandi lõimumist. Siddhad rõhutavad tantristliku jooga väärtust vahendina vabaduse ja surematuse saavutamiseks pigem siinsamas maailmas kui mõnes taevalikus hauataguses elus. Vabanemine – *mokša* ehk *vīdu* (tamili k) – on müstiline olek, mida Tirumuular kirjeldab jooga-*samādhi'*na.

Jooga-*samādhi'*s on lõputu ruum,
iooga-*samādhi'*s on lõputu valgus,
Jooga-*samādhi'*s on kõikvõimas vägi,
Jooga-*samādhi* on see, mida siddhad armastavad.

(*Mandiram* 1490)

See ei ole vabanemine taassünni ringist, vaid vabadus *mala'*dest, inimhinge kolmest kütkest ehk ebapuhtusest, mis kammitsevad teda kolmekeermelise köiena ja piiravad tema loomupäraseid *sat-chid-ānanda* kvaliteete.

1. *Ānava* on teadmatus iseene tõeselisest olemusest ja sellest tulenev isekus.
2. Karma on varasemate tegude, sõnade ja mõtete tagajärg.
3. Maaja on meelepete ühes selle toimejõududega, milleks on: osaline teadmine, osaline vägi, ihad, aeg ja saatus.

See on ka vabadus *guna'*dest, looduse olekutest ehk koostisosadest.

1. *Radžas* on dünaamika printsiip – stimuleeriv, liikuv, aktiivne.
2. *Tamas* on inertsuse printsiip – raske, laisk, väsinud, kahtlev, segane.
3. *Sattva* on tasakaalu ja selguse printsiip – rahulik, valgustav, tark, teadmine.

Mil moel saavutatakse siddhaantha kohaselt hinge kütkest vabanemine ja looduse olekute teostus?

Marshall Govindan: Siddhade ettekirjutus ebapuhtuste eemaldamiseks oli otsene tegevustik. Viimane hõlmab kõiki Kundalini jooga osiseid, rõhuga võimsatel hingamistehnikatel, mantratel ja psüühhilis-energeetiliste keskuste ehk tšakrate avamisel, samaväärselt klassikalise jooga vahenditega, rõhuga kiindumatuse viljelemisel, kiindumuste ja vastumeelsuste „minnalaskmisel“, mida tuntakse

kaheksaosalise joogana, mille harudeks on: ühiskondliku käitumise piirangud, enesevalitsemine, asanate harjutamine, pranajaama, meelte-tunnetusvahendite valdamine, keskendumisharjutused, meditatsioon ja *samādhi* ehk tunnetuslik neeldumine. Kundalini jooga põhineb äratundmisel, et teadlikkus järgneb energiale ja energia järgneb teadlikkusele. Valitsedes üht, valitsetakse teist. Näiteks, kui mõistus on niivõrd hajutatud ja ärev, et meditatsioon ei õnnestu, peaks mentaalsuse rahustamiseks ja valitsemiseks esmalt sooritama joogaasendeid ning hingamisharjutusi. Soovide ja hirmude minnalaskmisel kõrvaldatakse ühtlasi energeetilised tõkked naadides (energiakanalid) ja tšakrates (psüühilis-energeetilised keskused). Meditatsioon vähendab isekuse plekke ning sellega kaasnevaid soove ja hirme, samuti karma ja meelepette plekke. Kuid need saab täielikult eemaldada ainult korduvalt allikasse naastes, teadvuse olekus, mida tuntakse *samādhi*'na, milles kogetakse samasust sellega, mis on ülalpool nime ja kuju. Isetu teenimne ehk karma jooga on samuti üks retsepte egoismi ületamiseks ja varasemate tegude tagajärgede ehk karma tühistamiseks.

Inimloomus on alati kolme *guna* mängumaa ning *tamaslik* inertsus ja *radžaslik* kirglikkus ohustavad alaliselt *sattvalikku* isiksust. Meeled-tunnetusvahendid ja nendega seotud *samskara*'d ehk harjumused võivad isegi targa inimese mõistuse kõrvale kallutada. Täieliku kaitse saab leida vaid end *sattvalikest* rahu ja mõistvuse omadustest kõrgemal sisse seades: Iseenda vaimses olemuses, mis on kõrgemal kolmes olekus Loodusest.

Erinevalt *tamaslikest* ja *radžaslikest* isiksustest, kelle vabadust iseloomustavad osavõtmatus ja üksik eraldiolek teistest, leiab End vaimset teostanud isik jumalikkuse mitte ainult iseendas, vaid kõigis olendeis. Tema võrdne vaade ühendab teadmise, tegevuse ja armastuse ning joogalikud *jñāna*, karma ja *bhakti* teed. Olles tõdenud enda ühtsust kõigega vaimses vallas, on tema võrdne vaade täis kaastunnet. Ta näeb kõike iseendana ja pole kiindunud oma isiklikku pääsemisse. Ta võtab enda peale isegi teiste olendite kannatusi ning töötab nende vabanemise heaks, olemata nende kannatuste subjekt. Soovides oma rõõmu kõigiga jagada, kehastavad taolised vabanenud hinged siddhade *arrupadai* õpetust, „teejuhiks olemist“, juhataades, mida tuleks teha ja mida mitte. Siddha ehk täiuslik tark on alati tegus laiema võrdsuse tasandil, tehes head kõigile olendeile ja muutes selle enda tööks ja rõõmuks („*Gīta*“ V. 25.) Täiuslik joogi ei ole mõnes eraldatud elevandiluoornis Iseenda kõrgemal olemusel mediteeriv üksiklane. Ta on maailma heaolu, maailmas asuva Jumala heaks tegutsev mitmekülgne universaalne tööline. Kuuivõrd taoline täiuslik joogi on *bhakta*, Jumala armastaja, näeb ta jumalikkust igaühes. Samuti on ta karma joogi, kuna tegevused ei vii teda välja ühesuse õndsusest. Sel moel näeb ta, et kõik lähtub Ühestainsast ja kõik tema tegevused on suunatud Üheleainsale.

Mis on inimkannatuste põhjus ning kuidas seda ületada?

Marshall Govindan: Oma „Joogasuutrades“ kirjeldab Patandžali viit *kleša*'t ehk kannatuste põhjust:

1. Teadmatus iseene se tõelisest loomusest, hingest, *sat-chid-ānanda*'st, püsitu nägemine püsivana, ebapuhta nägemine puhtana, valuliku kogemine meeldivana ja mitte-Enda kogemine Endana.
2. Teadmatusesündiv egoism, harjumus samastada end sellega, mis me tegelikult pole: füüsilise keha-mõistuse kompleksiga, selle meelte-tunnetusvahenditega, emotsioonide ja mõtetega.
3. Kiindumus on meeldivasse klammerdumine.
4. Vastumeelsus on kannatusse klammerdumine; hirm, ebameeldivus.
5. Elu külge klammerdumine ehk surmahirm.

Patandžali õpetab meile, et peenel kujul saab kannatuste põhjused välja juurida, järgnedes neile algallikasse, läbi korduva tagasipöördumise erinevatele *samādhi* tasanditele. Aktiivsel kujul saab need kaotada meditatsioonis („Joogasuutrad“ II 3.–11.).

Ta ütleb, et „krija jooga“ praktika eesmärgiks on nende kannatuste põhjuste nõrgendamine ja tunnetusliku neeldumise viljelemine („Joogasuutrad“ II 2.).

Mis on „monismi“ ehk „mittedualismi“ (advaita), „dualismi“ (dvaita) ja „pluralismi“ (teismi) vahelised erinevused?

Marshall Govindan: Monismi, dualismi ja pluralismi määratlustest – Websteri sõnaraamat määratleb monismi kui „õpetust, mille kohaselt on ainult üks ülim olemus või printsiip, et tegelikkus on ilma sõltumatute osadeta orgaaniline tervik“. See on vastand dualismile, mis on „teooria, mille kohaselt maailm koosneb kahest taandumatust elemendist (aine ja vaim) või ... õpetus, et universumis on kaks vastastikku vastuolulist printsiipi, hea ja halb“. Pluralismi määratletakse kui „teooriat, et tegelikkuse moodustavad mitmed kõrgemad olendid, printsiibid või olemused“.

Mille poolest on need erisused olulised?

Marshall Govindan: Need on peened määratlused, millel esmapilgul ei paista olevat mingit seost isikliku igapäevase religioosse kogemusega. Nii võime kalduda taolisi teemasid kõrvale jätma, pidades neid vaid teoloogide, satgurude, swamide, joogide ja filosoofide mureks. Ometi on need religiooni tuumküsimused ning neid ei peaks tühisteks pidama. Need puudutavad igäüht, kuivõrd määratlevad erinevaid hinge olemuse (ja seega meie endi), maailma ja Jumala kogemusi. Need pakuvad erinevaid vaimseid sihte: kas sulanduda täielikult ja igaveseks Temasse (olek, mis ületab isegi õndsuse seisundid) või jääda Jumalast igaveseks eraldi (hoolimata sellest, et taolist olekut nähakse positiivsena kui lõpmatut õndsust). Üks vaade, monism, on samasuse ühesus, milles kehastunud hing, *džīva*, tegelikult ongi Jumal (Šiva) ja saab Temaks.

Teises vaates, pluralismis, on ühtsus kaheksuses, kaks ühes, milles hing naudib Jumala lähedust, kuid jääb igavesti individuaalseks hingeks, või isegi kolm ühes, sest kolmas osis, maailm ehk *paśa*, ei sulandu iialgi, isegi mitte osaliselt, Jumalasse.

Veelgi enam, lähtuvalt omandatud vaatest, muutub ka maailmanägemus. Mittedualist (*advaitist*) näeb maailma „ebatõeliseks“, illusoorseks ning seega ebaoluliseks. Välditakse enda määsimist maistesse asjadesse, millest hoitakse eemale kui meelepettest. Pole Jumalat. Pole hinge. See pole ei teistlik ega ateistlik vaade. See on monistlik vaade, mis tähendab, et on olemas vaid Üks. On vaid Üks reaalsus, millele viidatakse kui Brahmanile, ebaolulisele „Tollele“. Eesmärgiks on *mokša*, vabadus illusioonist (maaja), mis takistab nägemast, et on olemas ainult Üks. Maaja meelepettest ärganuna kogetakse katkematut mitteduaalse tõeluse teadlikkust. Ettekirjutatud vahendid sisaldavad „Eneseotsingut“ ja „Enese mäletamist“. Need võivad hõlmata taoliste fraaside, nagu „kes ma olen?“ või „Mina olen Too“ või „Mina olen Brahman“ meditatsioone või upanišadide, vedaanta veedade kommentaaride uurimist. See võib sisaldada formaalseid vandeid loobumusest mõnes taolises mungaordus, nagu Adi Shankara, advaita juhtiva õpetaja poolt 9. sajandil asutatud Dasami.

Dualist (*dvaitist*) tunnetab teiselt poolt, et maailm on tõeline ja erinev hingest ehk vaimust. Dualistlikul *samkhya*’l põhinev klassikaline jooga filosoofia õpetab, et selle maailma kannatustest vabanemiseks tuleb korduvalt siseneda *samādhi*’na tuntud tunnetusliku neeldumise teadvuse seisundisse. Selles olekus saadakse teadlikuks sellest, mis on teadlik. Ületatakse ego ekslik samastumine keha ja mõistuse liikumistega. Selle tulemusena kõrvaldatakse järk-järgult kannatuste põhjused. Advaita ja vedaanta intellektuaalse käsitluse asemel õpetab see, et Tõde saab kogeda ainult teadvuse *samādhi* olekus, milles mõistus vaikib. Vahendiks on *samādhi*’ks ettevalmistav progresseeruv *sādhana*, vaimne praktika. See on klassikalise jooga, tantra ja mõnede pühendumuslike (*bhakti*) vedaanta koolkondade lähenemine. Klassikalise jooga eesmärgiks on Eneseteostus ja tantra eesmärgiks inimloomuse transformatsiooni hõlmav täiuslikkus. See põhineb *samkhya* loodusprintsipi (*tattva*’te) tundmisel ja otsib tasakaalu Looduse *guna*’de keskel, püüdlusega jääda Vaatlejaks ehk Tunnistajaks keha-mõistuse isikuga samastumise asemel. Isiklik kogemus on ülim autoriteet pühakirjade ees. Ütlus „*džīva* saab Šivaks“ võtab kokku siddhaantha ja kašmiiri šaivismi monistliku teismi lähenemise. Ülimaks eesmärgiks on individuaalse hinge, *džīva*, samastumine Tollega (Šivaga), sarnaselt mittedualistlikule vaatele.

Pluralismi leiab teistlikest religioonidest, nagu Lääne monoteistlikud usundid (kristlus, islam ja judaism), vedaanta dualistlikud koolkonnad (Ramunuja acarya ja Madhwacarya) ja Lõuna-Indias prevaleeriv Meykandari šaiva siddhaantha pluralistlik realistlik filosoofia. „Realistlik“ seetõttu, et Meykandari õpetuse kohaselt on Jumal, hing ja maailm igavesti eraldiolevad. Kõigis neis suundades säilib usk Jumala isikusse. Maailm ei ole mitte ainult tõeline, vaid ka kuri. Hingel tuleb leida pääsetee maailmast taevasse, kus leitakse Jumal. Usk ja pühendumus Jumalasse, pühakirjadesse, rituaalidesse, palvetesse ja religiooni institutsiooni on vahenditeks, rõhuasetusega usul. Lisaks ei usu Lääne religioonid

taaskehastumisse ning on läbivalt eskatoloogilised, mis tähendab, et oodatakse apokalüptilist maailmalõppu ja „kohtupäeva“, mille käigus õiglased hinged tõusevad taevasse ja teised mõistetakse süüdlastena igavesse põrgusse.

Monismi ja pluralismi filosoofilised erinevused: kõige lihtsamalt öeldes, monistlikus käsitluses lõi Jumal, kellele viidatakse kui „Šivale“ või „Tollele“, kõik – maailma, kõik maailma asjad ja kõik hinged – Iseenda väljendusena ning iga hinge saatus on viimaks sulanduda advaitistlikusse ühesusse Tollega, nii nagu jõgi suubub merre. Meykandari pluralistlik koolkond väidab, et Jumal Šiva ei loonud maailma ega hingi, vaid need on igavesti olemas olnud, nagu Temagi, ja hinge ülim lõppsaavutus ei ole mitte advaitistlik ühendus Jumal Šivaga, vaid mitteduaalne ühendus Temaga igaveses õnnistuses või õndsuses, mida võiks võrrelda soola lahustumisega vette. Ühes vaates on alguses Šiva avaldumine ja viimaks Šivasse taasneeldumine ning ainult Ülim Jumal, Šiva, on igavene ja mitteduudu. Teises vaates on kolme – Jumala, hinge ja maailma – erisused igavene tegelikkus. Pluralistlik realist arutleb, et kuivõrd Jumal on täiuslik, ei oleks Ta saanud luua ebatäiuslikke hingi ja ebatäiuslikku maailma kõigi nende kannatusega. Hingel ei ole algust, vaid on hinge igavene ühine olemasolu Šivaga *kevala* olekus, millest saab tagasi liikuda absoluutssesse algusaega, *šuddha* olekusse, mis laieneb igavesti tulevikku. Monistlikus vaates on Jumal Šiva kõik, isegi see füüsiline universum on Tema osa, kuigi samas on Ta ka seda ületav. Pluralistlikus vaates hingestab ja juhib Jumal Šiva universumit, kuid pole selle osa. Põhierinevus seisneb niisiis selles, kas universumis on olemas üks igavene reaalsus või on neid kolm, kas hing on igavesti eraldatud või on ta olemuslikult Šivaga üks. See monistliku teismi ja pluralistliku realismi väitlus on üksik-asjalikult esitatud meie „Tirumandirami“ väljaande viimases köites.

Mis on maaja ning miks siddhaanthat peetakse monistlikuks teismiks?

Marshall Govindan: Siddhaantha, sarnaselt klassikalisele joogale, kašmiiri šaivismile ja tantrismile, alustab vaatest, mida kogetakse suhtelisel olemasolu tasandil, maailmas, ühes selle piirangute ja kannatuste allikatega. See ei jäta maailma kõrvale „ebatõelisena“ ehk maaja meelepette. Maajal on siddhaanthas isegi vedaantast erinev tähendus. Advaita vedaantas viitab maaja objektiivse illusiooni väele, mille tulemusena reaalsus paistab paljususena. Advaita ehk mittedualism alustab ja lõpetab eksistentsi absoluutse tasandi vaatega. Eksisteerib ainult Brahman. Kõik ülejäänud on vaid näiline tõelus. Siddhaantha mõistab, et vaid vähestel on olemas vajalik keskendumisjõud, kiindumus ja vooruslik loomus advaita tee järgimiseks, selles absoluutse tasandi vaates katkematult püsites, isegi kui õpetust intellektuaalselt mõistetakse. Seetõttu soovib siddhaantha astmelist teed, mida nimetatakse *sanmarga*'ks, algusega suhtelises vaates ja lõpuga absoluutses vaates. Nii algab see „teismiga“, kehastunud hinge maailmavaatega ja lõpeb „monismiga“, ühtsuse identiteedi vaatega, sarnaselt kašmiiri šaivismile, mis arenes tõenäoliselt siddhaanthaga paralleelselt.

Sanmarga tee sisaldab nelja mitteduaalse teadlikkuse ettevalmistavat astet:

1. *Charya* on pühamutes või templites teenimine, kas puhastades, ülistuseks lilli kogudes, pühapaiga tegevustes abistades, isetu teenimine.

See on teenija tee ning asutakse Isanda ligiduses.

2. *Kriya* on teine tee, mille vahendiks on rituaalne ülistus ning saadakse „Isanda lapseks“. Pühendunu on Isandale väga lähedane, usalduslik.

3. Kolmas lähenemine on jooga, mis eeldab meditatsiooni ja teisi vaimseid praktikaid, nagu Kundalini jooga ja aštanga jooga. Saadakse Isanda sõbraks. Omandatakse Isanda kuju ja tunnused, väljendades Tema omadusi ja väge. Kolme esimest teed peetakse ettevalmistavateks.

4. *Jñāna* on neljas tee, vahetu teostus, mille lõpptulemuseks on täielik ühinemine Isandaga. Kuid individuaalsus pole kadunud. Šivale ja *džīva*’le ühine olemuslik aspekt on teadvus, *chit*, esimesel kõrgeimas olekus ja teisel valdavas inimlikus olekus.

Oma „Joogasuutrate“ I peatüki 24. suutras ütleb Patandžali meile, kes Šiva, Isand, Išvara (*Iša + svara*, Šiva + iseenese Olemus) on: „Išvara on eriline Ise, keda ei mõjuta ükski kannatus, tegevus, tegevuse vili ega sisemine soov.“

„Siddha Patandžali“ (India Chidambarami Nataradža templi laemaal)

Sinu olemuse sügavaimal, puhtaimal tasandil on see sinu tegelik loomus, mille teostuseks pead end puhastama kannatuse põhjustest (teadmatus, egoism, kiindumus, vastumeelsus, elu külge klammerdumine), egoistlikust vaatest „mina olen tegija“, karma poolt kujundatud harjumustest ja ihadest. Algul kahe erineva nähtusena paistvad hing ja Jumal on teostununa kogetavad Üheainsana. See meenutab Jeesuse paradoksaalset manitsust: „Armasta oma vaenlasi!“ Armastades oma vaenlasi, ei ole sul vaenlasi.

Kuivõrd esimesed kaks astet on Lõuna-Indias valitseva religioosse kultuuri aluseks, jõuavad väga vähesed inimesed neist kaugemale. „Šivavakkyam“, sarnaselt teistele siddha kirjatöödele, hoiatab lugejat mitte pidama jääma kahe esimese astme „majadesse pooltel teel“ – templiteenistustesse, rituaalidesse, organiseeritud religiooni, pühakirjadesse ja kastisüsteemi –, vaid otsima „vahetat teostust“, *jñāna*’t, Kundalini jooga praktika kaudu.

Kuigi oma lähenemisviisilt dualistlik (teistlik hinge ja Jumala vahelise suhte osas) suhtelisel eksistentsi tasandil, milles hinged peavad tegelema teadmatusega endi tõelisest identiteedist, maajaga (mentaalse pettekujutlusega aja, kirgede jmt suhtes), karma ja inimloomuse *guna*’dega, on siddhaantha tõeluse absoluutsel tasandil monistlik.

Seda paradoksi võib selgemalt mõista läbi järgneva analoogia abil, mis rõhutab vaatenurga olulisust. Tõe- või Jumala- või Tegelikuseotsinguid alustades on see nagu mäkketõus. Kaugusest paistab mägi, nagu Jumal, Tõde või Tegelikkuski, niivõrd suur, et see paistab haaramatuna. See paistab nii teatud aja ja ruumi vaatenurgast. Lõpuks leitakse üles rada, võib-olla ka mitu teed üles mäkke. Teed on erinevate religioonide, filosoofiate, vaimsete praktikate või isegi teaduse võrdkujud. Rada mööda ülespoole liikudes muutub tee üha tuttavamaks. Seda õpitakse tundma. Mäele lähenedes ja seda mööda tõustes muutub vaade. Mäe tippu tõustes muutub aga vaade täielikult. Enam ei ole erinevust iseenese ja mäe vahel. Ometi ei ole muutunud ei Vaataja eda Vaadeldav. Otsija ja mägi jäävad selleks, mis nad alati on olnud. Vaid otsija vaade on muutunud.

Kui advaita kohaselt on vaid Brahman, Too, tõeline, siis kuidas tuleks mõista maajat? Kas pole see mitte ebatõeline? Adi Shankara, advaita peamine esindaja, ennetas seda vastuväidet, sätestades, et maaja, mida mõistetakse kui objektiivset illusiooni ehk väge, mille kaudu Üks ilmneb paljususena, on oma loomult määratlematu. See pole kaugeltki rahuldav tõestus. Maaja vaatlemine siddhaantha moel subjektiivse pettekujutlusena, tõelisena olemasolu suhtelisel tasandil, on palju veenvam lähenemine ja aitab kaasa selle väest vabanemisele.

Seetõttu ongi niivõrd oluline eristada olemasolu suhtelist tasandit (maailm ja kogeja tegelik seisund) absoluutsest olemasolust, milles kõike nähakse Üheainsana, olles teadlik kummagi oleku tingimustest ja mõjudest. Paljud „neo-advaitistideks“ nimetatud õpetajate järgijad ei mõista seda erinevust ja sellest lähtuvalt usuvad, et pelgalt mitteduaalsest olekust teadmisest piisab ning selle teostuseks ja vastava teadlikkuse säilitamiseks polegi midagi enam vaja teha. Siin peitub ka vihje sellele, miks sanskriti keeles ei ole olemas mõistet „filosoofia“. Siiski on olemas kuus põhilist filosoofilist vaadet ehk „*darśan*’it“: *vaiśeṣika*, *nyaya*, *samkhya*, *mimamsa*, vedaanta ning jooga.

Mis on valgustumine ja kuidas see käesoleva aruteluga seostub?

Marshall Govindan: „Valgustumise“ mõiste pärineb loomulikult Läänest ning kuni viimaste kümnenditeni ei kasutanud seda ükski advaita koolkond, budism välja arvatud, kus seda kasutati Buddha poolt saavutatud eksistentsiaalse vabaduse, nirvaana, kirjeldamiseks. Mulle ei meenu, et oleksin kunagi kohanud seda mõistet traditsioonilises advaita kirjavaras (vedaanta, Shankara, Marashi). Jääb mulje, et see väljend on moes tänu uuema aja neo-advaitistidena määratletud Lääne õpetajatele. Ma ei ole näinud selle kasutust ei klassikalise jooga pärimuses ega hindu tantrates.

Kahtlustan, et suur osa nende nõndanimetatud neo-advaitistide arutlusi teemadel „Mis on valgustumine?“ või isegi „Valgustusjärgne tasand“ puudutavad egoismi jääknähtudest – uhkus, viha, hirm, lodevus ja iha – puhastumist. Täpne põhjus võib siin olla mitte ainult valgustumise astmete piisava kogemuse, vaid ka vastava terminoloogia puudumine Läänes. Kui mu oma õpetajalt, kes oli joogi ja tamili õpetlane, kuid mitte intellektuaal, nende teemade kohta uuriti, andis ta õpilastele viiteid siddhade kirjutistele (millest enamik oli tol ajal tõlkimata) või teinekord ka Šri Aurobindole.

„Valgustumisele“ lähim mõiste, mida olen Lõuna-India tamili kirjanduses kohanud, on „*vettivel*“, mis viitab teadvuse määratule hiilgavale ruumile, õndsuseküllasele *samādhi* olekule, ületavale teadlikkusele, teadlikkusele iseenda olemasolust. See on „koht“, kus mõtted üksteise järel ära langevad, kuni jääb alles vaid tühi teadvuse laotus. See tähistab subjektiivsuse ja objektiivsuse puudumist. See tähendab aja mõõtmest väljumist. See on igavene praegu. See on paik, kus ületatakse minevik, olevik ja tulevik. See on olek, mis pole kättesaadav meelte-tunnetusvahendite aistingutele, väliste tunnusteta olek, pilvitu taevas. *Vettivel* on väljumine ajast, vabanemine, tõeline vabadus. See on „see pimeduse varjus asuv Tõde, Päike“.

See on kujutu, plekitu, Iseeneslikult kiirgav ja kõikjalolev, täis igavest õndsust, väljendamatu ja nende sisemine valgus, kes seda teavad, Too Üks, kes jagades ennast Brahmaks, Višnuks ja Šivaks, loob, hoiab ülal ja taandab tervet universumit. Valgussamba sarnasena on see Vabanemine, See on, ülima Jumala jalad kaitsku meid.

(Siddha Paambatti, „Tarkuseterad 28“, 1. salm, kogumikust „18 siddha jooga: antoloogia“, lk 475–476.)

Et see ei mahu sõnadesse, saab siddhade sõnutsi vastava kogemuse Kundalini jooga praktika käigus guru juhendamisel, ühendades guru vahetu õpetuse („jalgade ees“), *Mūlādhara* tšakra energia äratamise ning selle teadlikkuse abil läbi ülejäänud viie tšakra juhtimise, kuni see üles *Sahasrārani* välja jõuab.

Miks ütlesite intervjuu alguses, et siddhaantha algab seal, kus advaita lõpeb?

Marshall Govindan: Yogi Ramaiah vastas lühidalt sellele küsimusele, kirjeldades siddhaanthalikku eesmärki „täieliku alistumisena“. Advaitist võib vaimsel tasandil alistada ego vaate hinge vaatele, kuid siddhad mõistsid, et täiuslikkus haiges füüsilises kehas või emotsioone ja soove täis vitaalses kehas või neurootilises mõistuses ei ole tegelikult täiuslikkus. Nad tõdesid, et „valgustumist“ ehk „täielikku alistumist“ ehk „vabanemist“ ei saa piirata üksnes vaimse olemasolu tasandiga. Nad nägid vaimusilmas ja taipasid inimkonna arenguvõimet ning täiuslikkuse eesliinil asudes arendasid välja vahendid puhastumise progresseeruva protsessi (*śuddhi*) teostamiseks, mis sisaldab ego vaate ja väaridentiteedi alistamist:

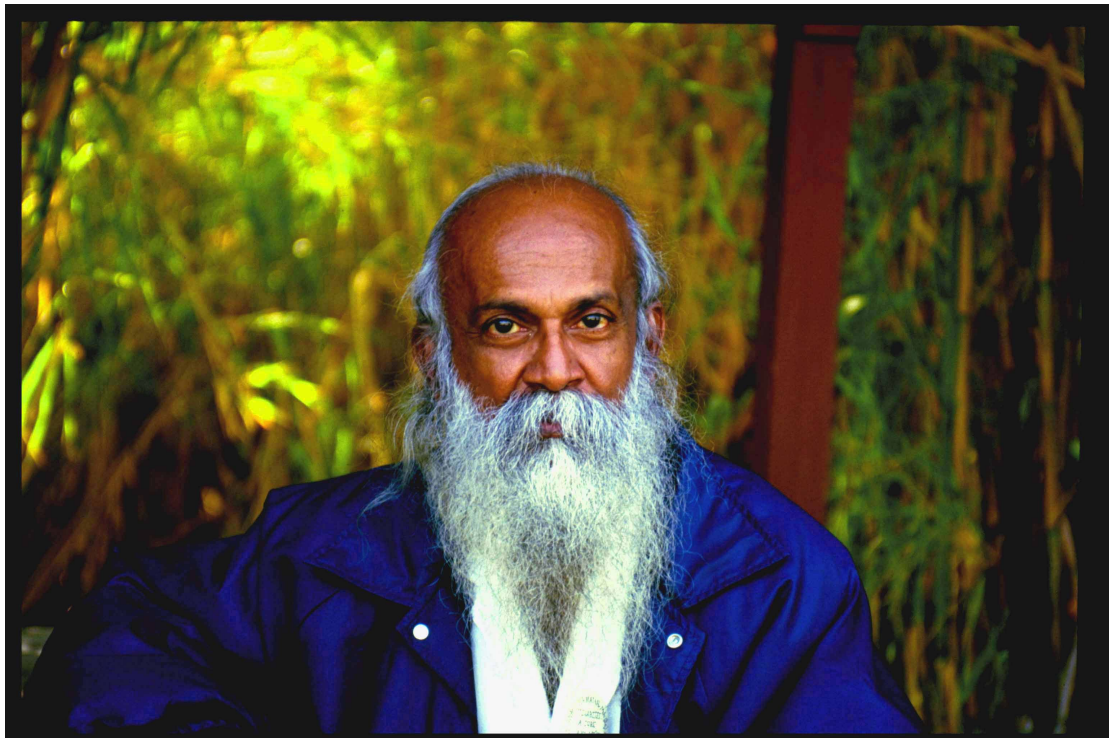
Vaimses kehas, *ānandamayakoša's*, kus teostatakse *sat-chid-ānanda*, Šiva-Šakti ehk Eneserealisatsioon, saadakse pühakuks, viibides lähedases ühenduses jumalikuga. Pühakul on tavapärase egoistlik vaade, vähemalt osaliselt, asendunud jumaliku olemasolu teadlikkusega. Ennast samastatakse „nägija“ ehk „tunnistajaga“, kuid mõistust, vitaalset ja füüsilist tasandit ei muudeta ning need isegi ei toeta alistumist. Siiski, kui müstiku alistumine või ühesus on piiratud ainult tegelikkuse vaimse tasandiga, võib ta endiselt olla kammitsetud filosoofiliste või teoloogiliste määratluste väljendamise soovist, ajani, mil ta alustab oma ego alistamist ka intellektuaalsel tasandil. Samuti ei jää paljud pühakud piisavalt kauaks füüsilisse tasandisse, et alistumise protsess lõpule viia, seda erinevatel põhjustel alates füüsilisest tervisest kuni püüdluseni „pääseda sellest kannatuste maailmast“.

Intellektuaalses kehas, *vigñānamayakoša's*, valitseb vaikus, mõtlemine suuresti peatub ning arendatakse välja *jñāna siddhi*, võime asju intuiitiivselt teada, läbi samasuse ning seda teadmist hõlpsalt ka edasi anda; ollakse peamiselt intuiitiivse teadmise poolt juhitud tark, teadmise uhkus on alistatud, kuid mentaalne, vitaalne ja füüsiline tasand nõuavad veel tähelepanu. Ego on veel kohal ajani, mil alistumine hõlmab kõik olemasolu tasandid. Alati on oht tagasilangemiseks ning iha, vastumeelsus, elu külge klammerdumine võivad endiselt kannatusi põhjustada. Püha Augustinuse sõnul: „Jumal, aita mul alistuda, kuid mitte veel.“ See tähendab, et meie madalam inimloomus, täpsemalt mentaalne tasand – fantaasia ja ihade asupaik, ning vitaalne tasand – emotsioonide ja ihade asupaik, paneb vastu muutusele, mille alistumine endaga kaasa toob.

Mentaalses kehas, *manomayakoša's*, kus arendatakse välja mõned peente tunnetusvahenditega seotud siddhid, nagu selgeltnägemine – võime näha asju eemalt ajas ja ruumis või selgeltkuulmine – peenkuulmine või selgelt-tundmine – peen-kinesteetiline meel. Võidakse saada prohvetiks, avaldada haigete tervenemise võime või teada teiste minevikku hetkelise intuiitiivse vaatlusega, sest suudetakse luua sügav ühendus mineviku, tuleviku või mõne muu vaatlusobjektiga, millele keskendutakse. Saadakse siddhaks, olles alistanud eneseuhkuse ja soovi omandada uusi kogemusi, kui siiski võivad häirida vitaalse keha veel alistamata tülid emotsioonid ja ihad.

Vitaalses kehas, *prānamayakoṣa*'s alistatakse kõik oma ihad ja emotsioonid ning vabastatakse see ego juhtimise alt, suunaga Šri Aurobindo poolt „psüühilise olemasoluna“ määratletud oleku ehk hinge poole, nii kogu protsessi lõpetades ning avaldatakse järgmised silmapaistvad siddhid. Pärast ego vitaalsel tasandil alistamist saadakse suureks ehk *maha*-siddhaks, suuteliseks avaldama loodust ennast kätkevaid siddhisid ehk võimeid. Nende hulgas võivad olla võime materialiseerida esemeid, levitatsioon, ilmastiku valitsemine, soovide täitumine ja võime muuta end nähtamatuks. Elades endi sõnutsi põhiliselt Indias, Tiibetis, Hiinas ja Kagu-Aasias, rändasid maha-siddhad ka üle maailma. Kuid selles olekus ei ole veel füüsiline keha kõrgeimale loomusele alistunud, milleks on kõrgeima teadvuse laskumine ka kõigisse keharakkudesse.

Füüsiline keha, *annamayakoṣa*, saab alistudes jumalikuks kehaks, *divya deha*'ks, surematuse kuldsest valgusest särades. Mõned üksikud siddhad on olnud suutelised oma ego füüsilisel tasandil alistamiseks, mille käigus keharakkude piiratud teadvus lõpetab oma tavalise ainevahetuse ja sulandub täielikult Ülimasse Teadvusesse. Need suured siddhad on võimelised avaldama materiaalse loomuse endaga seotud siddhisid. Nende teadvuse kuldsest valgusest kiirgav füüsiline keha muutub haigustele ja surmale läbistamatuks. Isegi kõige tõsisematele joogidele on see raskelstimõistetav vaade, kui jäädakse kinni vanasse vaimu/teadvuse ja keha vastasseisu paradigmasse. Nii saadakse Babadžiks või Boganaathariks või Agastyariks ning täiuslikkust ei piira enam füüsilise inimloomuse ignorantsus, ollakse puutumatu haigustest ja surmast. Kui füüsilisest tasandist lahkutakse, ei ole see enam füüsilise sunni tõttu. Siddha kirjatöodes kohtame läbivalt mitmeid kirjeldusi nimetatud tasandi jumalikust transformatsioonist.

Jogi S. A. A. Ramaiah (1923–2006)

Miks ei pea siddha ennast kellekski eriliseks ja seetõttu avaldab, kui üldse, siis ainult väheseid üksikasju oma isiklikust elust?

Marshall Govindan: Siddha Patandžali ütleb meile, et kuni meid keha ja mõistusega samastavad vanad harjumused pole täielikult välja juuritud läbi korduva tagasipöördumise teadvuse allika juurde, suudab ego endiselt vahel isegi pühakut või siddhat eksitada. Näiteks võivad nad oma võimeid avaliku tähelepanu võitmiseks kasutada. Siiski, kui alistumine jõuab kord ka füüsilise tasandini, on ego alatiseks kõrvaldatud. Ollakse sõna-sõnalt „ei midagi erilist“, kuivõrd ollakse samastunud vaid Tollega, mis läbib kõike: puhta teadvusega. Aegade jooksul on teatud siddhad sellesse olekusse jõudnud ning need siddhad ei pannud mingit rõhku ega omistanud tähtsust endi isikule, endi võimetele, endi eluloole või endi tegevustele – sest see kõik polnud „nende oma“. Need valgustunud olendid olid Jumaliku väe ja Valguse tööriistad ning kogu tegevus ja muu, mis läbi nende avaldus, toimus tänu sellele Jumalikule Väele. Ei ole seega kokkusattumus, et teame nii vähe kindlat sellest, mida siddhad tegid või millised olid nende isikliku elu üksikasjad, kuid tunneme nende õpetuse tarkust. Omandatud tarkuse meile pärandamise võtsid nad aga vaevaks. Teadvelolek, tarkus, ülimaline kogemus on see, mida nad pidasid kõige olulisemaks, kuivõrd see juhatab teed tagasi „taevasesse kuningriiki“. Õpetaja isikule õpetusest suurema rõhu andmisega on sündinud sellised religioonid nagu kristlus ja budism. Buddha ei olnud budist. Jeesus ei olnud kristlane. Jeesuse õpetused, tema tähendamissõnad, asendati tema isiku keskse usundiga, hoolimata tõsiasjast, et ei ole teada mingeid ajaloolisi tõendeid temast või tema elust. Buddha, kes hinduna otsis teed rituaalsuse asendamiseks õpetusega, mis vabastaks kannatustest, muutus ülistusobjektiks.

Siddhat võidakse paluda jääda ühtesamasse füüsilisse kehasse määramata ajaks või isegi kanda end üle mõnda teise kehasse või dematerialiseeruda või tõusta üles, nagu Jeesus seda tegi või olla enam kui ühes nähtavas kehas samal ajal, erinevates kohtades. On olemas hästi dokumenteeritud näide 19. sajandi lõpust, Ramalinga Swamigalist, kelle kehal ei olnud päikesevalguses varju, kelle keha ei saanud vigastada ega ka pildistada, hoolimata grupi fotoasjatundjate korduvatest katsetest, kellele ta poseeris, ning tema keha kadus üsna dramaatiliselt siit maa pealt violetse valgusvihuna. Hiljem on Ramalinga Swamigali taasilmumisest mitu korda teatatud juhtudel, mil ta tuli oma pühendunutele vajadusel appi. Lõuna-India lapsed ja pühendunud laulavad tänini mitmeid palasid tema enam kui neljakümne tuhande luuletuse ja laulu seast, mis ülistavad „ülimalt armu valgust“. Teame ka krija Babadži näidet, mida kirjeldatakse „Joogi autobiograafias“ ja „Krija jooga triloogia Babadži hääles“ ning siddhade Agastyari, Boganaathari ja Šri Aurobindo näiteid, kes talletasid üksikasjalikud aruanded endi alistumisest füüsilise keha tasandil ja erinevatest surematuse ilmingutest. Nagu Mircea Eliade nendib: siddhad on olendid, „kelle arusaam vabadusest on surematuse saavutamine“.

„Ramalinga Swamigal Vadaluris, Tamil Nadus“ (M. Govindani loal)

Milline on siddhide ehk joogalike imevõimete tähtsus?

Marshall Govindan: „Siddhisid“ kirjeldatakse üksikasjalikult Patandžali „Joogasuutrate“ kolmandas peatükis. Need on *samyama* ehk neeldumise tulem, mida määratletakse keskendumise (*dhārāna*), meditatsiooni (*dhyāna*) ja tunnetusliku neeldumise (*samādhi*) ühendusena. Nagu muudki asjad, võivad need kujuneda takistuseks, kui neist saab vahend iseka kiindumuse toitmiseks. Kuid siddhaantha vaatest lähtuvalt on need inimloomuse jumalikustumise kõrvalnähtused, mille käigus ego juhitud madalam loomus asendatakse ehk alistatakse kõrgemale loomusele, mida juhib salapärane kõrgeim Mina, Išvara ehk Purušottama. Seda protsessi kirjeldatakse üksikasjalikult „Kaheksateistkümne siddha“ ja Šri Aurobindo ja Ema kirjutistes.

„Kaheksateistkümne tamili jooga siddha“ teosed, eelkõige siddha Boganaathari ja Tirumuulari omad, annavad sellest protsessist rikka ja inspireeritud vahetu kogemusliku ülevaate. Nad kirjeldavad ka Kundalini jooga võtteid, eriti seoses hingamisega, mis võimendavad ja kiirendavad seda protsessi.

Seda protsessi kirjeldas mahukates üksikasjades ka Šri Aurobindo. Siiski oli see tema nägemuses vahendiks inimkonna evolutsiooni kiirendamiseks tervikuna, kui kord „supramentaalsus“ piisavasse hulka „integraaljooga“ harjutajatesse laskub. Ta võttis selle jooga tee kokku kui „püüdluse, loobumuse ja alistumise“.

Milline on Babadži krija jooga ja siddhaantha vaheline suhe?

Marshall Govindan: Babadži krija jooga on siddhaantha essents. Selle viieosaline tee ühendab klassikalise jooga kiindumatuse ja meditatsiooni, nii nagu Patandžali joogasuutrad seda kirjeldavad, siddhade Kundalini joogaga.

Krija jooga viieosalise tee harud

Krija hatha jooga – sisaldab asanaid ehk füüsilisi lõdvestusasendeid, *bandha*’sid ehk lihasklukke ja mudrasid ehk psühhofüüsilisi žeste, mis kõik edendavad head tervist, rahu ja peamiste energiakanalite, naadide ning -keskuste, tšakrate ärkamist. Babadži valis välja eriti efektiivsed 18 asendit, mida õpetatakse astmeliselt paarikaupa. Füüsilise keha eest ei kanta hoolt mitte ainult selle enese pärast, vaid kui sõiduki või jumaliku templi eest.

Krija Kundalini pranajaama – võimas hingamistehnika enese väe potentsiaali ja teadvuse äratamiseks ning selle suunamiseks läbi seitsme peamise tšakra alates seljapõhjast kuni pealaeni. See äratab seitsme tšakraga seotud varjatud omadused ja muudab inimese energiageneraatoriks kõigil viiel olemasolu tasandil.

Krija dhyāna jooga – progresseeruv meditatsioonitehnikate seeria, mis võimaldab tundma õppida mõistuse valdamise teaduslikku kunsti: puhastada alateadvus, arendada keskendumist, mentaalset selgust ja nägemust, et äratada intellektuaalsed, intuiitiivsed ja loovad omadused ning jõuda Jumalaga ühinenud hingamiseta olekusse, *samādhise* ja Eneseteostuseni.

Krija mantra jooga – vaikne mentaalne peenhelide kordamine intuitsiooni, intellekti ja tšakrate äratamiseks; mantra asendab „mina“-keskse mentaalse sisekõne ja hõlbustab suurte energiahulkade koondamist. Mantra puhastab ka alateadlikest harjumuslikest hoiakutest.

Krija bhakti jooga – kultiveerib hinge pürgimust jumaliku poole. See hõlmab pühendumuslike tegevusi ja teenimist tingimusteta armastuse ja vaimse õndsuse äratamist vaimses kehas; kasutada võib ka retsitatsiooni ja laulmist. Järk-järgult imuvad kõik pühendunu tegevused läbi heatahtlikkusest, kuna „Armastatud“ kogetakse kõikjalolevana.

Babadži krija jooga „viieosaline tee“ meenutab mulle erinevaid joogasid, mida Šri Krišna soovitab „Bhagavad Gītas“, vastavalt igaühe loomusele ja olemusele (*svabhava*):

1. Karma jooga neile, kes tunnevad enese loomuses (*svabhava*) kutset isetuks teenimiseks oma tegevuste kaudu;
2. Bhakti jooga neile, kes tunnevad oma loomuses kutset armastada Isandat või teisi olendeid vastu või Isandat teistes olendes;
3. Radža jooga neile, kes tunnevad oma loomuses kutset otsida Tõde läbi sisekaemuse meditatsioonis;
4. Džnjaana (jñāna, gyana) jooga neile, kes tunnevad oma hinge loomuses kutset otsida Tõde Enesetunnetuse ja tarkuse kasvatamise kaudu.

Kuidas otsustada, milline nendest on enda jaoks sobivaim?

Marshall Govindan: Võime märgata, et on olemas lakkamatu muutuvuse seadus ning et iga indiviid toimib mitte ainult üldiste inimvaimu, mõistuse, tahte, elu seaduspärade kohaselt, vaid ka omaenese loomuse ehk olemusliku iseloomu (*svabhava*) kohaselt, Hingeks areneva mina seaduse kohaselt. Loodus teostab iga hinge olemuse arengu vastavalt tema kordumatutele, sisemistele ja loomumastele võimalustele muutuda. Me toimime vastavalt sellele, mis me oleme ning arendame enda olemust tegude kaudu. Iga mees või naine täidab erinevaid ülesandeid või järgib erinevaid kalduvusi vastavalt oma olukorra, võimekuse, muutuste, iseloomu, väe seaduspäradele. „Gīta“ rõhutab, et „vaadelda ja järgida tuleks iseene loomust, seaduspära, toimimist – isegi kui see on ebatäiuslik, on see parem, kui kellegi teise loomuse seaduste suurepärase täitmine“. Tegevusi tuleks suunata, need peaksid pigem üles kerkima sisemusest, kooskõlas iseenda loomuse tõega, kui olema määratletud mõne välise teguri poolt, nagu ühiskondlikud ootused või mehhaanilised mõjurid, näiteks hirm või iha. Enda loomuse tundmaõppimiseks on vaja kiindumatut eneseuurimist ja eristamisvõimet. Kui see on kord tuvastatud, saab otsustada, milline ülalpool nimetatud radadest on kõige paremini abiks enda olemusliku loomuse potentsiaali avamisel, mis viib Eneseteostuseni. Kuni selle hetkeni aitab kõigi nende teede osaline järgimine luua tasakaalu, mis võimaldab selgelt aru saada omaenese *svabhavast*. Sinna maani võib tunda isiklikku vajadust järgida ühe või mitme nimetatud jooga teed. Näiteks, kui tuntakse end füüsiliselt nõrga või närvilisena, teha enam asanaid või pranajaamasid; kui tuntakse oma elus armastuse puudust, enam bhakti joogat, armastuse ja pühendumuse kasvatamist; kui on palju kahtlusi või küsimusi, enam džnjaana joogat, targa kirjanduse uurimist ja Eneseteadvustamist.

Kui hing on pärast Eneseteostust samastunud varjatud Isega, Ishwara'ga, muutub ta aga jumaliku esindajaks, tööriistaks, omandanuna enese kõrgeima jumaliku loomuse. Ta suudab muundada oma loomuliku toimimise jumalikuks toimimiseks igal elualal, olgu see teenindus, äri, juhtimine, uurimustöö või kunst.

Vaimselt ennast teostanud isik muutub „jumalikuks tööliseks“, nähes jumalikkust mitte üksnes iseendas, vaid kõigis olendes. Tema võrdne vaade ühendab teadmise, tegevuse ja armastuse ning „Gītas“ ettekirjutatud *džnjaana*, karma ja *bhakti* jooga teed. Olles teostanud oma ühtsuse kõigega kõigis vaimsetes tasandites, on tema võrdne vaade täis kaastunnet. Ta näeb kõike iseendana ja pole sukeldunud üksildasse päästesse. Ta võtab enda peale isegi teiste olendite kannatusi ja aitab neil vabaneda, olemata nende kannatuste subjektiks. Soovides kõigiga oma rõõmu jagada, kehastavad jumalikud töölised siddhade *arrupadai*, „teejuhi“ õpetust, näidates teistele, mida tuleks teha ja millest hoiduda. Täiuslik tark „Gīta“ mõistes on alati tegus laiema võrdsuse vaates, tehes head kõigile olendeile, olles muutnud selle oma kutsumuseks ja rõõmu allikaks („Gīta“ V.25). Täiuslik joogi ei ole Enesele keskendunud üksiklane eraldatud elevandiluu tornis. Ta on mitmekülgne universaalne tööline tegutsemas maailma heaks, Jumala heaks maailmas. Et taoline täiuslik joogi on *bhakta*, jumaliku armastaja, näeb ta jumalikku igaühes. Samuti on ta karma joogi, kuna tema tegevused ei kannu teda eemale ühesuse õndsusest. Nii näeb ta, et kõik lähtub Ühestainsast ja kõik tegevused teenivad Ühteainsat.

Miks hoitakse siddhade tehnikaid saladuses, kui need on niivõrd heade tulemustega? Miks õpetatakse neid ainult pühenduste käigus?

Marshall Govindan: Pühendus on püha toiming, mille käigus antakse inimesele tema esmane kogemus vahenditest mõne tõe teostamiseks. Vahendiks on krija ehk „praktiline joogatehnika“ ning see tõe on lävi igavesse ja lõputusse Ühte. Kuivõrd tõe on kõrgemal nimest ja kujust, ei ole seda võimalik edasi anda sõnade või sümbolite abil. Seda võib siiski kogeda, kuid selleks on vaja õpetajat, kes suudab jagada iseene elavat tõe kogemust. Tehnika muutub sõidukiks, mille abil õpetaja jagab harjutajale viise, kuidas tõe iseendas teostada. Seetõttu ei kirjeldata enamikku praktikatest ehk krijadest siddhade teostes üksikasjalikult. Need on jäetud vahetuks õppimiseks asjatundliku juhendaja käe all.

Pühenduse ajal toimub alati energia ja teadvuse ülekanne pühendaja ja pühendatu vahel, isegi siis, kui vastuvõtja pole sellest teadlik. Ülekanne ei pruugi olla tulemuslik, kui pühendatu on täis küsimusi, kahtlusi või tema tähelepanu on hajutatud. Nii püüab pühendaja pühendatava eelnevalt ette valmistada ja ümbruse kujundada selliselt, et võimalikke segajaid vähendada. Pühendaja võtab tegelikult endasse vastuvõtja teadvuse ja hakkab seda avardama, kaugemale harjumuslikest mentaalsetest ja vitaalsetest piiridest. Pühendaja ja pühendatava vahel toimub teatudlaadne tavapäraste mentaalsete ja vitaalsete piiride ühtesulamine ning see hõlbustab pühendatul kõrgemas teadvuse tasandisse liikumist. Kirjeldatud tegevuse käigus avatakse ta omaenese hinge, kõrgema Mina olemasolule, mis enamikul isikutest on kuni selle hetkeni püsinud looritatuna. Sel moel, tänu teadvuse taseme tõusule, näeb pühendatu kas või esmast vilksatust omaenese teavuse ja väe võimalusest. See on see, mida peetakse silmas õpilase Kundalini tõusu all. Enamasti ei tehta seda dramaatilisel moel kohe esimese pühenduse ajal, vaid pigem järg-järgult, pikema aja jooksul, sõltuvalt õpilase usinusest õpitu praktikasse rakendamisel.

Pühenduse edukaks kulgemiseks on otsustavad kaks olemuslikku kvaliteeti: õpilase ehk vastuvõtja ettevalmistus ja Iseennast teostanud pühendaja kohalolu. Sellal, kui enamik vaimseid otsijaid rõhutab viimast ja on täiusliku guru otsingul, tegelevad vähesed iseenda ettevalmistamisega. Võimalik, et see on üks inimloomuse puudujääke – otsida kedagi, kes „teeks selle meie eest ära“. See tähendab, anna meile Eneseteostus või Jumalateostus. Kui guru ehk õpetaja saab Sind juhatada õiges suunas, peab pühendatu ise pühenduma selle järgimisele. Isegi kui pühendatu on intellektuaalselt pühendunud oma teele, põhjustab inimloomus liigagi tihti kõrvalekaldeid, kahtlusi või soove. Nii – isegi kui leitakse täiuslik õpetaja, kuid ei olda endas arendanud selliseid omadusi, nagu usk, püsivus, siirus ja kannatlikkus – võib pühendus kujuneda sama viljatuks, kui seemnete külvamine asfaltteele. Seetõttu oli pühendus traditsiooniliselt määratud vaid neile, kes olid endid ette valmistanud, mõnikord isegi aastate vältel. Kui esimene pühendus võis olla avatud laiemale vastavate omadustega püüdlejate ringile, said kõrgemaid pühendusi vaid need, kes olid endis arendanud eespool nimetatud õpilase omadusi.

Pühendaja ja pühendatava vahel leiab aset olemuslik püha teadvuse ja energia ülekanne, mis väestab tehnikad. See on põhjus, miks pühendamise pärimus on niivõrd tulemuslikult võimaldanud säilitada tõe vahetu kogemuse üleandmise põlvest põlve. Pärimuse jõud seisneb nende teadvuses ja väes, kes on tõhusalt harjutanud ja seeläbi tõe teostanud. Õpetaja jääb õpilasele ka inspiratsiooni ja näpunäidete allikaks. Nimetatud põhjustel hoitaksegi tehnikaid saladuses, vaid asjatundliku õpetaja poolt jagatava isikliku pühenduse puhuks.

Milline on inimkeha väärtus vaimse arengu valguses?

Marshall Govindan: Siddhad viitavad kolmele elu suuremale õnnistusele: esiteks, olla sündinud inimesena, mis on üliharuldane võimalus. Vaid füüsilisse tasandisse kehas tununa saab hing kasvada tarkuses ja puhastada ennast plekkidest ehk köidikutest. Teine õnnistus on leida vaimne teerada, mis on samuti väga haruldane, arvesse võttes kõiki viie tunnetusvahendi peibutusi ning mõistuse ja intellekti segast olekut. Kolmas õnnistus on endale vaimse eelkäija, guru leidmine, kelle õpetused ja eeskuju juhatavad hinge vabadusse. Kui ta on leitud, võib edenemine eesmärgi suunas toimuda väga kiiresti, kui ka füüsiline keha terve hoitakse ja rakendatakse guru ja tema pärimuse poolt ette nähtud vaimset distsipliini ning õpetusi.

Siddhad nägid keha Jumala templina ning seetõttu pingutasid selle tervise korrashoiu ja isegi selle eluea pikendamise nimel, et jätkuks piisavalt aega lõpule viia Jumalale alistumine, mis oli nende ülimaldseks eesmärgiks. Tantrikutena püüdsid nad muutuse, täiusliku inimloomuse poole. Nad tõdesid, et täiuslikkus ei saa olla piiratud ainult vaimse tasandiga. Valgustumine haiges kehas või neurootilises mõistuses või ihadest tulvil vitaalses kehas pole täiuslikkus. Taibates, et füüsiline keha ise viibib teadmatuses oma potentsiaalset ja on seetõttu altis ainevahetuse hääbumisele ja haigustele ning – kasutades oma eespoolmainitud silmapaistvaid võimeid – võtsid siddhad ette looduse ja selle elementide süstemaatilise uurimustöö ning töötasid oma avastuste põhjal välja kõrgeltarenenud arstiteaduse süsteemi, mida tuntakse „siddha meditsiinina“. See sisaldab hulga unikaalseid tulemuslikke ravivõtteid, mida siiani Lõuna-Indias laialdaselt kasutatakse. Siddhad kirjutasid rea pikaealisuse käsitlusi, mis on tänapäeval aluseks ühele neljast riiklikult tunnustatud india arstiteaduse süsteemist.

Taibates, et nad jooksevad ajaga võidu füüsilise keha transformatsiooni lõpetamiseks enne selle hääbumist, arendasid nad välja ka enneolematu taimse ja mineraalse valemi, *kaya kalpa*, pikendamaks keha eluiga. Kuid nad olid seisukohal, et vaid Kundlini pranajaama (hingamistehnika) praktiseerimine suudab selle protsessi täielikult lõpule viia.

Siddha Tirumuular jagab oma arstiteaduse määratluses täiendavat taipamist pikaealisuse osas:

Arstiteadus on see, mis ravib füüsilise keha korratust,
arstiteadus on see, mis ravib mõistuse korratust,
arstiteadus on see, mis ennetab haigusi,
arstiteadus on see, mis võimaldab surematuse.

Siddhad avastasid keha vananemise põhjused ja arendasid välja vastuabinõud vananemise vältimiseks. Näiteks märkasid nad, et kõigi loomade eluiga on pöördvõrdelises suhtes nende hingamiskiirusega. See tähendab, et mida aeglasem hingamine, seda pikem eluiga. Ja vastupidi – mida kiirem hingamine, seda lühem eluiga. Sellistel loomad, nagu merekilpkonn, vaal, delfiin ja papagoi, kes teevad minutis kõige vähem hingetõmbeid, on inimestest palju pikem eluiga, sellal kui koeral ja hiirel, kes hingavad inimesest keskmiselt viis korda kiiremini, on ka inimesest viis korda lühem eluiga. Siddhade väide on, et kui inimene hingab minutis viisteist korda või vähem, elab ta saja-aastaseks. Kui hingamine kiireneb või on harjumuslikult kiirem, lüheneb vastavalt eluiga.

Mis on neo-advaita ja mille poolest on see vastuoluline?

Marshall Govindan: Tänapäeva advaita on jagunenud kahte suunda – üks on jäänud truuks traditsioonilisemale advaita vedaanta käsitlusele ning teine on sellest klassikalisest vaimsest süsteemist märkimisväärselt kaugenenud. Viimase viieteistkümne aasta jooksul on traditsioonilise tänapäevase advaita (TKA) liin avaldanud kandvat ja laiaulatuslikku mitteraditsioonilise nüüdisaegse advaita (MTKA) liini kriitikat. See lõhenemine on mitmeti sarnane viimase kahekümne aasta jooksul toimunud lahknemisele traditsioonilise joogaõpetuse ja peamiselt ärisuunitlusega joogaõppe vahel. Viimaste andmete kohaselt on maailmas üle 200 ennast MTKA õpetajaks kuulutanud inimese. Professor Philip Lucas avaldas suurepärase artikli „Valgustunud, ärge kiirustage: neo-advaita gurud ja nende vastased“ Ramana Maharshi aašrami ajakirjas „*The Mountain Path*“ („Mägitee“), vol 49, nr 1 (jaanuar–märts 2012), mis laiendatud kujul taasavaldati akadeemilises ajakirjas „*Nova Religio, The Journal of Alternative and Emergent Religions*“ („Nova Religio, alternatiivsete ja sündivate religioonide ajakiri“), vol 17, nr 3, veebruar 2014, lk 6–37, väljaandjaks *the University of California Press* (California Ülikooli häälekandja).

www.jstor.org/stable/10.1525/nr.2014.17.3.6

Soovitan väga seda artiklit lugeda, kuivõrd see on asjakohane kõigile kriija jooga õpilastele, kes võivad sisimas juurelda selle üle, kas MTKA pakutu võiks olla tulemuslik alternatiiv Babadži kriija jooga *sādhana* le. Samuti on see abiks igale mitteduaalsuse, monismi või Tõe otsijale.

Sooviksin kõigepealt kokku võtta traditsioonilise tänapäevase advaita neli peamist kriitilist seisukohta neo-advaita õpetajate suhtes, nii nagu neid kirjeldab professor Lucas ning seejärel jagada omapoolseid kommentaare sellele artiklile.

Esimene kriitikavaldkond sisaldab vastuväidet neo-advaita õpetajatele *sādhana* ehk vaimse pingutuse vajalikkuse eitamise osas Eneserealisatsiooni protsessis.

Teine kriitikavaldkond sisaldab vastuväidet neo-advaita seisukohale, et moraalne areng ja vöoruslikkuse kasvatamine autentse vaimse eneseteostuse eeldustena pole vajalikud.

Kolmas kriitikavaldkond on neo-advaitistide puudulik advaita tekstide, keele ja pärimuse tundmine. Tulemuseks on suur hulk õpetajaid, kes alustavad õpetamist väga lühikest aega pärast oma esimest „ärkamise“ kogemust, olemata täielikult juurdunud *sahadžasamādhi* (katkematu mitteduaalse teadlikkuse) seisundisse, mis on tulemusliku õpetamise eelduseks.

Neljas kriitikavaldkond puudutab neo-advaita õpetajate poolt kasutatavat *satsang*’i formaati ja õpilaste valmisolekut. Kriitikud heidavad ette, et neid õpetajaid huvitab vaid psühholoogiline mõju, eneseabi ja kogukonna kogemus, kui nad pakuvad „hetkelise valgustumise“ kogemusi pikaajalise abi asemel ego puhastamisel.

Viies kriitikavaldkond on etteheide, et neo-advaita õpetajad ei erista teadlikkuse ja olemasolu absoluutset ja suhtelist mõõdet. Selle tulemusena pakuvad nad vähe või üldse mitte tuge vaimsesse distsipliini igakülgset integreeritud eluks, arenguks nii füüsilisel, emotsionaalsel, mentaalsel kui ka intellektuaalsel tasandil ega ka ühiskonnas toimimiseks. Nad on keskendunud ainult vaimse teostuse ülimalle seisundile. See loob pettekujutelma, et juba ollaksegi vabanenud ning toimub eraldumise tavaelust.

Kokkuvõtteks väidavad kriitikud, et neo-advaita õpetajad on eemaldunud advaita vabanemise tee põhinouetest ning on asendanud selle teatud pseudo-vaimsuselga, mis ei ole tulemuslik ning võib olla kahjulik.

Tema artikkel arutleb ka religiooni „majandusliku mudeli“ üle ja religiooni „kohandamisest“, kui see liigub ühest kultuurist teise.

Ma olen isiklikult kuulnud mitmeid advaita õpetajaid ja õpilasi väitmas, et nad ei tee enam *sādhana*’t, kuivõrd „jooga praktiseerimine pole vajalik“ või et seda pole vaja teha, sest nad juba on „valgustunud“ või mõnel muul põhjusel. Teine kriitikateema puudutab ka Lääne joogaõpetajate ja -õpilaste seas levinud kalduvust jätta kõrvale jooga esimene haru – *yama*’d ehk ühiskondlikud piirangud: vägivallatus, tõesus, karskus, mittevarastamine, ahnuse puudumine. Kolmas kriitikateema puudutab ka teise jooga haru – *niyama* ehk eneseuurimise kõrvalejätmist, mille üks osa on õpetuse tekstide uurimine, mis toimivad enese tõelise Mina peeglina. Neljas kriitikateema puudutab ka ülejäänud kaheksaosalise jooga harude taandamist Läänes vaid asanatele füüsilise vormi saavutamise vahendina, kaalulangetamise eesmärgil või stressist vabanemiseks, mis on eriti Lääne kultuurile omased maised huvid. Viies valdkond on omane vaid advaitale enesele, kuivõrd see on peaaegu tervenisti intellektuaalne lähenemine, ilma nähtavate tunnusmärkideta sellest, kes on „valgustunud“.

Selle tulemusena võib neo-advaita õpetajaks pürgija hõlpsalt matkida TKA klassikaliste õpetajate, nagu Ramana Maharshi või Nisgaradatta Maharaj, kõne- ja õpetamise maneere.

Kaks aastat tagasi, pärast professor Lucase artikli lugemist „Mägitees“, kirjutasin talle. Ta palus mul saata oma komentaarid tema artiklile. Kui olin seda teinud, väljendas ta nõusolekut minu seisukohtadega. Et ta on Floridas asuva Stentsoni ülikooli religiooniprofessor, – see ülikool asub vaid mõne miili kaugusel minu talvekodust –, siis õhtustasime hiljuti koos, pärast seda, kui olin oma kommentaarid talle saatnud. Minu kommentaarid tema artiklile olid järgmised:

„Religiooni majanduslik mudel“ seletab nii mõndagi eriti Läänele omastest ilmingutest, kus vaimsel turul on tekkinud nõudlus „hetkelise“ ja „lihtsa“ valgustumise järele isikute poolt, kes loodavad „hetkeliselt“ ja „lihtsalt“ saada kõike. Inimesed on loomult laisad ja nii otsivad nad võimalikult „lihtsaid“ ja „kiireid“ vahendeid, luues laialdase nõudluse õpetajatele, kes omakorda varustaksid neid „lihtsa“ ja isegi „hetkelise“ „valgustumise“ kogemusega. „Käisin just oma *satsang*’il“ või „osalesin enesemuutmise kursusel“ või „lugesin oma raamatut“ või „ka sina võid valgustuda“ on turul liikuv sedalaadi haip, mille õnge paljud uustulnukad vaimsel turul lähevad. Tõsiasi, et see võib neile ka midagi maksma minna, isegi rohkelt raha, ainult kergitab taoliste lubaduste tajutavat väärtust algajate silmis. Tõsiasi, et uutel tulijatel pole kuigipalju või üleüldse aimu sellest, mis „valgustumine“ tegelikult on, teeb taoliste õpetajate töö veel lihtsamaks. Kui aga sellel turuplatsil ostjad ja tarbijad hakkavad märkama, et nende usk oma „valgustatusse“ ei lahenda ühtegi inimloomusega seotud probleemi ega ka nende eksistentsiaalset kriisi, liiguvad osad siirad „valgustatusse“ otsijad edasi TKA (traditsioonilise kaasaegse advaita) küpsema turu pakkumiste juurde. Paljud teised jäävad rahule MTKA (mittetraditsioonilise nüüdisaegse advaita) õpetajate *satsang*’idel pakutavate kaduvate välgatustega, mida toetavad emotsionaalsed ja ühiskondlikud kompensatsioonimehhanismid.

Lääne inimesed, eriti ameeriklased, on religiooni küsimustes üldiselt vähiklikud, väljaspool seda, mis neile pühapäevakoolist meelde on jäänud. Keskmine ameeriklane pole võimeline vahet tegema „teismil“, „monismil“, „ateismil“, „agnostitsismi“ ega „gnostitsismil“. Ning Ameerika Ühendriikide seadusandluse tõttu, mis keelustab religiooniõpetuse avalikes koolides, enamik inimesi isegi ei mõtle kunagi küsimustele, millega ida religioonid, nagu advaita, kõik tegelevad – inimese eksistentsiaalsest kannatuse seisundist. Nii puudub neil täielikult ettevalmistus isegi selle üle kaalutlemiseks, mida TKA nõuab.

Guru mõiste on kaotanud Läänes oma aupaiste sellest ajast peale, kui peaaegu iga viimase veerandsajandi jooksul Läänt külastanud hindu või budistliku guru ümber lahvatanud skandaalid hävitasid nende reputatsiooni. Seetõttu otsivad selles osas väga väheste lootustega lääne inimesed üliharva guru. Sellal, kui india inimesed seda üldjuhul siiani teevad. Ma usun, et see tõsiasi seletab suures osas MTKA ja TKA vahel tekkinud lahknevuse põhjuseid. Sama nähtus on ilmnunud palju laiemalt terves joogavaldkonnas. Paljude india joogagurude, kes tõid Läände, kui mitte just hindu jooga, siis jooga vaimsuse, ümber lahvatanud skandaalid 1960ndatel ja 1970ndatel viisid

nende asendamiseni sellega, mida „*Yoga Journal*“ („Jooga ajakiri“) uhkelt ameerika joogaks nimetab, mis on uhkelt gurude vastane, individualistlik, kommertslik, võistlev, teraapiline, atleetlik ehk kehale orienteeritud, mittereligioosne ja fragmentaarne.

Te esitasite küsimuse: „Kui palju advaita pärimuse osiseid võib üle parda heita, enne kui see kaotab piisava tulemuslikkuse vaimse vabanemise teena?“ Tegelikult tõstatab see hoopis järgmise küsimuse: „Kes on tänapäeval saavutanud „vaimse vabanemise“ või „valgustumise“ ja mis eristab neid teistest inimestest?“ Mina väidaksin, et seda on juhtunud väga vähestega. Teie artiklil ei õnnestunud vastata küsimusele, kuidas on võimalik otsustada selle üle, kas keegi on valgustunud või mitte. Oleks olnud väga abistav, kui vähemalt laialt levinud „valgustavate“ kogemuste kirjeldusi oleks eristatud püsivast valgustunud olekust. Kuigi see oleks väljunud artikli teemapüstituse raamest, kuivõrd antud teemaks on „valgustumine“ ja arutelu selle üle, kuidas seda saavutada, oleks teatud kriteeriumide väljatoomine abiks otsustamisel, mis see on või mida see ei ole. Klassikalise jooga kirjanduses, nagu Patandžali joogasuutrad ning šaiva ja budistlikud tantrad, kirjeldatakse erinevaid *samādhi*, „Eneseteostuse“ ja „valgustumise“ astmeid. Neid tunnuseid esitades oleksite saanud anda vastuse selle lõigu alguses tõstatatud küsimusele.

Miks on oluline mõista siddhaanthat, advaitat ja joogat?

Marshall Govindan: Need on teejuhid vaimse vabanemiseni ehk vabaduseni inimloomuses peituvast kannatusest. Need annavad teabe isiklikust praktikast ehk *sādhana*'st. Läänes ei tunne enamik inimesi neid õpetusi ja püüavad lihtsalt erinevaid harjutusi teha, mõistmata nende filosoofilist otstarvet või eesmärki. Nii otsib ühest praktikast tüdinud või rahulolematu lääne inimene järgmist. Nad koguvad tehnikaid. See on nagu järjestikku erinevatesse autodesse istumine ja nendega sihitult ringitiirutamine, ilma kaardi või sihtkohata. Indias on siiani enamik haritlasi tuttavad mõne filosoofilise koolkonna ehk *darśan*'i õpetuse vaadetega, kuid ei praktiseeri vaimseid tehnikaid või joogat. Praktika, mille sisu avab vastav alusõpetus, kindlustab edenemise oma *sankalpa* ehk taotluse teostamise suunas. Siddhaantha, advaita, jooga ja teiste vaimsete radade mõistmise kaudu saab selgusele jõuda, milline eesmärk omale sihiks seada ja luua kindla taotluse, mis on vajalik selle saavutamiseks. Isegi kui Sinu eesmärgiks on eesmärki mitte omada, vaid lihtsalt olla, siis niikaua, kui oled maailmas, pead ikkagi tegutsema – seega, kui soovid vältida kannatusi ja teistele kannatuste põhjustamist, peab Sinu tegusid juhatama tarkus.

Enama teabe ammutamiseks antud valdkonnas saate lugeda järgnevaid *Babaji's Kriya Yoga and Publications* (Babadži krija jooga ja kirjastuse) väljaandeid, mis on saadaval veebipoes aadressil:

www.babajiskriyayoga.net/English/bookstore.htm

1. *Tirumandiram, by Tirumular, 2013 edition, 5 volumes*
2. *Babaji and the 18 Siddha Kriya Yoga Tradition, 8th edition /*

Lilleoru kirjastus on välja andud ka eestikeelse tõlke:
„Täiuslikkuse tee: krija jooga meistrite elu ja õpetus“,
<http://lilleoru.ee/et/tooted/raamatud-dvd>

3. *Kriya Yoga Sutras of Patanjali and the Siddhas, 3rd edition /*

Lilleoru kirjastus on välja andud ka eestikeelse tõlke:
„Patandžali joogasuutrad“,
<http://lilleoru.ee/et/tooted/raamatud-dvd>

4. *The Yoga of Boganathar, volume 1 and 2*
5. *The Yoga of Tirumular: Essays on the Tirumandiram, 2nd edition*
6. *The Wisdom of Jesus and the Yoga Siddhas*
7. *The Yoga of the 18 Siddhas: An Anthology*
8. *The Poets of the Powers, by Kamil Zvebil*

ja:

The Alchemical Body: Siddha Traditions in Medieval India, by David Gordon White, published by the University of Chicago Press, 1996

The Practice of the Integral Yoga, by J. K. Mukherjee, published by Sri Aurobindo Ashram Publications Department, Pondicherry, India, 605002. 2003

Letters on Yoga, volumes, 1, 2, and 3, by Sri Aurobindo, published by Sri Aurobindo Ashram Publications Department, Pondicherry, India, 605002.

The Integral Yoga, by Sri Aurobindo, published by Sri Aurobindo Ashram Publications Department, Pondicherry, India, 605002.

The Divine Life, by Sri Aurobindo, published by Sri Aurobindo Ashram Publications Department, Pondicherry, India, 605002.

“Not So Fast, Awakened Ones: Neo-Advaitin Gurus and their Detractors,”
in The Mountain Path, the journal of the Ramana Maharshi Ashram,
Volume 49, no. 1 (January-March 2012)

ja taasavaldatuna laiendatud kujul:

Nova Religio, The Journal of Alternative and Emergent Religions, volume 17, no. 3,
February 2014, page 6-37, published by the University of California Press.

<http://www.jstor.org/stable/10.1525/nr.2014.17.3.6>

Viited:

www.babajiskriyayoga.net

www.tirumandiram.net

www.jesusandyoga.net